

Jumalateenistus Nõos P, 14.06.20 kell 11.00, 1. pühapäev *post Trinitatis*, leinapäev

Lektsioonid: 2Kr 8:1–9; Lk 12:13–21

Jutlus: Am 8:4–8

Laulud: 274 (1–4); 159 (1–5, 6); mälestuslaul 170 (1–4); 450A (1–5); 363 (1–3)

Kuulge seda, kes ahmite vaese järele ja tahate maal teha hädalisele lõpu, öeldes: „Millal möödub noorkuu, et saaksime müüa vilja, ja hingamispäev, et võiksime avada viljaaidad, teha vaka väiksemaks ja seekli suuremaks, ja petta väärade vaekaussidega, et saaksime osta raha eest viletsa ja sandaalipaari eest vaese, ja müüa vilja pähe aganaid?” Issand on vandunud Jaakobi uhkuse juures: „Tõesti, ma ei unusta iial ühtegi nende tegu!” Kas ei peaks maa selle kõige pärast värisema ja kõik, kes seal elavad, leinama? Kas maa ei peaks sellest kerkima nagu jõgi, kohudes ja alanedes nagu Niilus Egiptuses?

Tänane kirjakoht kõneleb ülekohtust vanas Iisraelis, täpsemalt Iisraeli põhjariigis 8. eelkristliku sajandi esimesel poolel. Issanda kõnet vahendab siin prohvet Aamos, kes teadaolevalt umbes sellal põhjariigis tegutses.

Kuulsime Issanda pahameelt nende pärast, kes tahavad vaeste inimeste varandust pettusega endale saada. Ütlen paar sõna mõistete kohta, mis jäävad võib-olla esmakuulmisel ebaselgeks.

„Noorkuu“ tähendab vana Iisraeli kuukalendri järgi kuu algust ja populaarset püha, mis sarnanes hingamispäevaga. Siis peeti ka religioosset talitust, sh toodi ohvreid (vrd nt 4Ms 28:11–15). Noorkuu nagu ka hingamispäev tähendas ärimeestele alati ebameeldivat pausi nende kasumlikule tegevusele.

Kujutlegem, et ka meie tänases ühiskonnas kehtiks pühapäevase töö või kaubanduskeskuste lahtioleku keeld. See tekitaks palju meelehärmi äri-ringkondades, sest töötavale rahvale tuleks siis anda vaba päev. Tootmis- ja teenindusettevõtted töötaksid ebaefektiivsemalt ning kaubandusettevõtted kaotaksid kliente.

„Vakk“ sümboliseerib siin väikest mõõtühikut, mida ärimehed sooviksid teha ostja jaoks veelgi väiksemaks, „seekel“ seevastu jälle ülemäära suurt kaaluühikut raha kaalumiseks, mida kauplused sooviksid teha veelgi suuremaks.

Eks igal kauplusal tekib kiusatus saada tehinguga võimalikult suurt kasu ja õigupoolest selles ju äritegevuse põhimõte seisnebki. Sellepärast olid vanas Iisraelis mehhanismid, kuidas kauplemise teel ülemääraselt rikastunud inimesed pidid neist sõltuvusse langenud kliendid mingi aja tagant vabaks laskma. Nt meie keeles palju kasutatav sõna „juubel“ tuleb just sellise vabakslaskmise aasta nimest: juubeliaastal ehk igal 50. aastal sai nt iga kinnisvarast ilmajäänu pöörduda tagasi oma pärisosale ja iga orjusse sattunu tagasi oma suguvõsa juurde (3Ms 25:10).

Prohvet Aamos edastab siin Issanda lubaduse, et ta ei unusta ühtegi sellist ebaausat tegu. Vajadusel laseb Issand sellepärast maad kannatada lausa maavärisemise läbi. Niisiis ei jää Jumal märkamata ükski tegu, mille läbi üks inimene tahab teise arvelt rikastuda ja saadab ta seeläbi vaesusse, võib-olla isegi hukatusse.

Täna, 14. juunil tähistame üldrahvalikku leinapäeva. 79 aastat tagasi küüditas iseseisva Eesti riigi okupeerinud Nõukogude Venemaa ajaloolase Seppo Zetterbergi järgi üle 10 000 eestlast Siberi kolgastesse ja vangilaagritesse. Umbes pooled neist olid mehed, alla 14-aastaseid lapsi oli 2 900. Küüditamise ja vangistamise tulemusena hukkus umbes 6 000 väljasaadetut.

Selle koletu teo toimepanija oli nõukogude riik, mille aluseks oli kommunistlik ideoloogia. Selle ideoloogia kohaselt peab ühiskonnas valitsema võrdsus kõigi inimeste vahel. Ülikuid, suurmaaomanikke, ärimehi ei tohi olla, kõik peavad ausa tööga ja omaenda kätega endale elatist teenima. Kommunistlik riik ootas igahelst panust tema võimete kohaselt ja andis igahelst tema töö järgi.

Kas ei kõla ilusasti ja isegi piibellikult? Kasutades tänase prohvetisõna kriitikat teiste arvelt rikastujate vastu võiks üks kommunist ju öelda, et küüditajad lähtusid samadest põhimõtetest: need, kes teisi kurnasid, pidid kannatama ja inimestevaheline õiglus pääses võidule.

Veelgi enam, kommunistid võisid oma tegudele õigustust leida mitte ainult Vanast, vaid ka Uuest Testamendist. Jeesus ütleb ju Lk 6:20 oma jüngerile „Õndsad olete teie, vaesed, sest teie päralt on Jumala riik!“ Küllap teadsid nad ka lugu rikkast noormehest, kes ei raatsinud oma varandust vaestele annetada ja mille peale Jeesus võrdleb rikaste võimalust taevariiki pääseda kaameli võimalusega minna läbi nõelasilma (Mt 19:24 ja paralleelkohad).

Ent küllap ei tahtnud enda arvates teiste arvel elavaid inimesi asumisele ja surma saatnud kommunistid meenutada ühte teist lugu, mida jutustavad kõik neli evangelisti: nimelt seda lugu, kuidas patune naine võib Jeesuse jalgu kallihinnalise salviga.

Jh 12:1–11 on selle loo üheks tegelaseks ka Juudas, kes Jeesuse reetis. Ka tema heidab naisele (Johannese loos Maarjale) ette, et too raiskab hinnalist salvi Jeesuse jalgade võidmiseks ega ole seda kallilt maha müünud ja raha vaestele jaganud. Jeesus aga ütles talle: „Vaeseid on ju alati teie juures, aga mind ei ole teil alati.“

Kes rikkuse ja asjatu luksuse vastu võitlejaist oleks tahtnud samastada end Juudasega? Mehega, kes haub südames plaani meie Issand ja Õnnistegija reeta, kuid sõnades võitleb „poliitiliselt korrektsete“ asjade eest?

Jah, kõik taandub ikkagi Jumala käskude pidamisele. Piiblis pole kusagil öeldud, et vaeseid tuleks austada rohkem kui Jumalat. Pigem viitab prohvet Aamos meie jutlusealuses kirjakohas sellele, et Jumalat tuleb austada ligimese armastamise läbi. 3Ms 25:17 on öeldud: „Ükski ärgu tüssaku oma ligimest, vaid kartku oma Jumalat.“ Seda tuleb võtta Jumala käsuna, mille vastu eksides ei austata Jumalat nii nagu seda tuleb teha ja järgneb Jumala karistus.

Jeesus aga viitab jalgade salvimise loos usule Jumala Pojasse. Jah, vaeseid abistada on õige ja hea, ent kui seda tehakse Jumala au kõrvale jättes, siis pole sellest kasu mitte millekski.

Niisiis on kommunistlik ideoloogia, mis võimaldab teisi inimesi küüditada ja tappa, oma olemuselt jumalakartmatu. Ta pole mitte ainult kuritegelik, milleks teda mõned kommunismi kuritegude tõttu kannatanud rahvad kuulutada tahavad, vaid justnimelt Jumalat pilkav ja ebakristlik ideoloogia. Niisugused on ka paljud teised ideoloogiad, mis õigustavad ühtede inimeste vaenamist teiste poolt.

Paulus ütleb 2Kr 8:9: „Te ju teate meie Issanda Jeesuse Kristuse armu, et tema, kuigi ta oli rikas, sai teie pärast vaaseks, et teie saaksite rikkaks tema vaesusest.“ Selle lause üle peaksid mõtlema kõik sotsiaalse võrdsuse taotlejad, kommunistid, sotsialistid. Selle lause üle peaksid mõtlema kõik teiste arvelt rikastujad, varandusliku kihistumise pooldajad, kapitalistid.

Jeesus Kristus oli rikas, nii nagu saab olla rikas see, kes on kogu mõeldava rikkuse ise loonud ja ühtlasi selle isand ja omanik. Ta oleks võinud seda rikkust nautida, sest selleks oli tal selle rikkuse looja ja absoluutse omanikuna täielik õigus. Ta oleks võinud pealt vaadata pattulangenud inimeste omavahelist kempemist, üksteise vastastikku mahategemist, üksteise küüditamist ja tapmist.

Kuid ta ei saanud seda pealt vaadata, sest ta armastas inimesi liiga palju, et lasta ühelgi neist hukkuda.

Nõnda andis ära kogu oma rikkuse ja sai vaaseks. Vaaseks mitte maise rikkuse poolest, mida tal lihtsa puusepana samuti palju polnud. Vaid vaaseks oma tulevikuväljavaate tõttu: ta oli valmis surema nagu kõik inimesed – nii jõukad kui kehvad.

Nõnda siis, kui keegi hakkab teist inimest rõhuma või end rõhutuna tundev inimene astub oma rõhuja vastu välja, siis ei austa ta Jumalat. Sest Jeesus oleks võinud teisi rõhuda, kuid sai rõhutavaks. Ja ta oleks võinud rõhutuna oma rõhujaid needa, kuid ta hoopis õnnistas neid.

Täna mõtleme me leinas oma sugulaste ja tuttavate peale, kes 79 aastat tagasi küüditamise läbi tegid ja kes selle käigus või hiljem surid. Me mälestame neid, palume neile Jumala hoidmist ja nende leinajaile Jumala rahu.

Kuid täna me mõtleme ka sellele, milleni võib viia üks Jumalat põlgav ideoloogia, mis lubab inimestel üksteist häbimärgistada, küüditada ja tappa. Neid ideoloogiaid on meie ümber ka tänapäeval, tasub ainult korra ringi vaadata või uudiseid kuulata.

Ainus relv selliste ideoloogiate vastu on Jeesus Kristus, kes on üle igasugusest inimlikust ideoloogiast. Temasse uskumine kingib inimesele armastuse ligimese vastu. Kuid, nagu ütleb Paulus Rm 13:10: „Armastus ei tee ligimesele kurja. Nii on armastus Seaduse täitmine.“

Me keegi ei suuda armastada: ei suutnud need, kes 1941. aastal inimesi surma saatsid ega ka need,

kes ei suuda neile kurjategijaile andestada. Kuid Jumal on meile siiski kinkinud Jeesuses Kristuses võime armastada ka oma vaenlasi.

Seepärast andkem tänasel leinapäeval oma kallid mälestatavad ja iseendid Jumala kättesse. Sest Jumal on armastus!

Aamen.